

Informace o České a Evropské digitální matematické knihovně

Jiří Rákosník

K těm, kdo dlouho a rozhodně podporují otevřený přístup k informacím, patří nepochybně i matematici. Je dobré si uvědomit, že žádné jednoduché řešení neexistuje, protože zveřejňování informací zahrnuje také garanci kvality a spolehlivosti a zajištění dlouhodobé přístupnosti. To vše má jisté náklady, pro které je třeba zajistit zdroje. Mnozí nekomerční vydavatelé proto hledají přijatelný kompromis mezi snahou co nejdříve a nejvolněji zpřístupňovat informační zdroje a potřebou zajistit pro tvorbu a udržování těchto zdrojů prostředky, ať už přímo (např. prodejem časopisů) nebo nepřímo (výměnou). Vývoj posledních let ukazuje, že situaci se dá postupnými kroky zlepšovat.

S potěšením můžeme konstatovat, že naši matematici nezůstávají pozadu. Z iniciativy České matematické společnosti, sekce JČMF, vznikla v rámci projektu podporovaného Akademií věd ČR v letech 2005–2009 Česká digitální matematická knihovna DML-CZ, která na adrese <http://dml.cz> zpřístupňuje převážnou část odborné matematické literatury publikované na území českých zemí. Jde především o časopisy, sborníky některých konferenčních sérií a vybrané monografie včetně 25 spisů Bernarda Bolzana. Zvláštní sekce je věnována významným osobnostem české matematiky, která v současnosti obsahuje archiv prof. Otakara Borůvky. Knihovna je průběžně doplňována nově vycházejícími čísly časopisů i dalšími texty.

DML-CZ se zapojila do širší struktury Evropské digitální matematické knihovny EuDML (<http://eudml.org>), která vznikla v uplynulých třech letech v rámci projektu financovaného Evropskou komisí a která bude v dalších letech udržována konsorciem partnerů projektu pod záštitou Evropské matematické společnosti. Ta má mj. zaručit, že služby EuDML zůstanou pod kontrolou organizací reprezentujících veřejný zájem.

Jak DML-CZ, tak EuDML se řídí základními principy, které lze shrnout do následujících tří bodů:

1. Texty musí být vědecky ověřené (standardním recenzním řízením) a formálně publikované.
2. Musí být po určité konečné lhůtě volně přístupné. Jakmile byl dokument v DML-CZ nebo v EuDML podle tohoto principu zpřístupněn, nesmí se již jeho přístupnost v budoucnosti omezit.
3. Plný text v digitální podobě každého dokumentu zařazeného do EuDML musí být fyzicky archivován u některé z partnerských institucí EuDML.

EuDML v současnosti zpřístupňuje více než 225 tisíc položek z 13 digitálních archivů v různých zemích a nabízí pestrou paletu moderních služeb. Na semináři organizovaném v květnu 2012 ve Washingtonu americkou Národní akademií věd ve spolupráci s Mezinárodní matematickou unií byla vyslovena myšlenka, že by se EuDML mohla stát jádrem budoucí globální matematické digitální knihovny. Podrobné informace o projektu a o jeho výsledcích lze nalézt na stránce <http://project.eudml.org>.